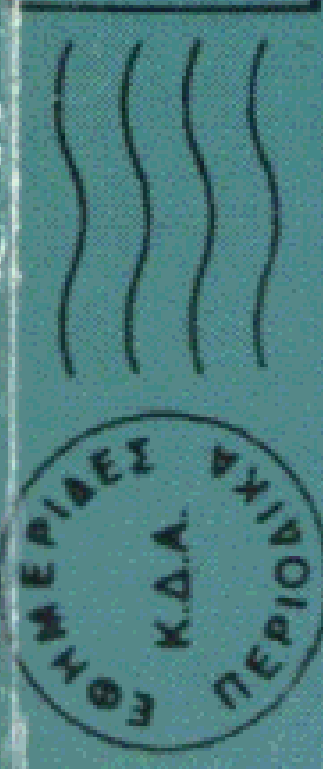

ΕΝΤΥΠΟ
ΚΑΡΤΕΤΟ
ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ
108/98
Κ.Δ.Α.

PORT
PAVE
HELLAS

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 2 Γ ΚΤΙΡΙΟ - 115 27 ΑΘΗΝΑ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τόμος 38 - Τεύχος 2 - Απρίλιος - Ιούνιος 1999

NOSILEFTIKI

QUARTERLY PUBLICATION OF THE
HELLENIC NATIONAL GRADUATE NURSES ASSOCIATION

Vol 38 - No 2 - April - June 1999

ISSN 1105-6843

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Από τη Σύναξη 107
A. Παπαδαντωνάκη
2. Το Όραμα της Νοσηλευτικής
στον 21ο αιώνα 110
A. Fawcett-Henesy
3. Ομιλία π. Ε. Κούτρα 114
4. Προτεραιότητες και Προοπτικές
της Νοσηλευτικής στον 21ο αιώνα 116
Στ. Παπαμικρούλη
5. Συμπεράσματα 26ου Ετήσιου Πανελληνίου
Νοσηλευτικού Συνεδρίου 127
Χρ. Μαρβάκη
6. Φαινομενολογία και Νοσηλευτική Έρευνα ... 129
Σ. Μαντζούκας
7. Μέτρηση της Ποιότητας Ζωής
στην Καρδιακή Ανεπάρκεια 135
Δ. Δημητρώλης, Γ. Φιλίππας
8. Υποστηρικτική Φροντίδα Ηλικιωμένου
Ασθενούς με Καρκίνο 145
Μ. Πριάμη
9. Νοσηλευτική Φροντίδα σε Ασθενείς με
Διαταραχή εικόνας Σώματος και Αυτοϊδέας ... 151
Ε. Κυρίτσι
10. Το κίνημα των Ξενώνων Φροντίδας
Ασθενών Τελικού Σταδίου 156
Π. Φραγκουλίδου, Σ. Ζυγά
11. Καρκίνος Μαστού - Επιπτώσεις στην
Ψυχοσωματική Οντότητα της Γυναίκας 164
*Μ. Παπαδημητρίου, Σ. Αλεξανδρή,
Ε. Βρόντου, Π. Κακουράκου, Α. Φιδάνη,
Ε. Δημοπούλου, Ν. Στεφανόπουλος*
12. Ο ρόλος του Νοσηλευτή στο Διαβήτη 174
Χρ. Λεμονίδου
13. Αποτελέσματα ελέγχου Οπτικής Οξύτητας
σε Μαθητές Δημοτικών Σχολείων.
Νοσηλευτική Παρέμβαση 181
*Φ. Κυρίτσι, Ε. Κυριακίδου,
Π. Κρέτσι, Δ. Κοσμίδης*
14. Τι διαβάζουν οι Έλληνες Νοσηλευτές 187
*Φ. Μπαμπάτσικου Χ. Κουτίς, Χρ. Μαρβάκη,
Α. Νέστωρ, Α. Φράγκου, Μ. Μίτσιου*
15. Οδηγίες για τους συγγραφείς 194

CONTENTS

1. Editorial 107
A. Papadantonaki
2. The Vision for Nursing
in the 21st century 110
A. Fawcett-Henesy
3. Speech f. E. Koutra 114
4. Priorities and Perspectives for Nursing
in the 21st century 116
St. Papamikrouli
5. Conclusions 26th Annual Panhellenic
Nursing Congress 127
Chr. Marvaki
6. Phenomenology and Nursing Research 129
S. Mantzoukas
7. Measurement of Quality of Life
in Heart Failure 135
D. Dimitrellis, G. Filippatos
8. Supportive Nursing Care of the Aged
Patient wth Cancer 145
M. Priami
9. Nursing Care to Patients with Body image
and Self Image Problems 151
E. Kyritsi
10. The Movement of Hospice about
Terminally Ill: Evolution and Prospect 156
P. Fragoulidou, S. Zyga
11. Breast Cancer and its Influence on the Psycho-
logical and Physical Existence of a Woman ... 164
*M. Papadimitriou, St. Alexandri,
E. Vrontou, P. Kakourakou, A. Fidani,
I. Dimopoulou, N. Stefanopoulos*
12. The Role of the Diabetes Nurse Specialst ... 174
Chr. Lemonidou
13. Nursing Intervention to test
Visual Acuity of Students Attending
Elementary Schools 181
*E. Kyritsi, E. Kyriakidou,
P. Kretsi, D. Kosmidis*
14. Reading Habits of Hellenic Nurses 187
*F. Babatsikou, Ch. Koutis, Chr. Marvaki,
A. Nestor, A. Fragou, M. Mitsiou*
15. Instruction to authors 194

ΤΙ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΕΣ

Μπαμπάτσικου Φωτούλα,

Τμήμα Νοσηλευτικής Α' Τ.Ε.Ι. - Αθήνας

Κουτής Χαρίλαος,

Εργαστήριο Υγιεινής & Επιδημιολογίας τμήματος Δημόσιας Υγιεινής Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Μαρβάκη Χριστίνα,

Τμήμα Νοσηλευτικής Α' Τ.Ε.Ι. - Αθήνας

Νέστωρ Αθανασία,

Τμήμα Νοσηλευτικής Α' Τ.Ε.Ι. - Αθήνας

Φράγκου Ασημίνα,

Σχολή Αξιωματικών Νοσηλευτικής (Σ.Α.Ν.)

Μήτσιου Μαρία,

Σχολή Αξιωματικών Νοσηλευτικής (Σ.Α.Ν.)

ΜΠΑΜΠΑΤΣΙΚΟΥ ΦΩΤΟΥΛΑ, ΚΟΥΤΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ, ΜΑΡΒΑΚΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ, ΝΕΣΤΩΡ ΑΘΑΝΑΣΙΑ, ΦΡΑΓΚΟΥ ΑΣΗΜΙΝΑ, ΜΗΤΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ. Τι Διαβάζουν οι Έλληνες Νοσηλευτές.

Μελετήθηκε ο χρόνος που αφιερώνουν οι Έλληνες Νοσηλευτές Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο διάβασμα, το είδος και η ποιότητα των εντύπων (N= 725).

Οι Έλληνες Νοσηλευτές δεν διαβάζουν καθόλου σε ποσοστό 8,6% ενώ διαβάζει μέχρι μία ώρα ημερησίως το 60,8% και πάνω από μία ώρα διαβάζει το 30,65%. Ποσοστό 19,38% προτιμά τα λογοτεχνικά βιβλία και ακολουθούν κατά σειρά τα νοσηλευτικά περιοδικά, τα ιατρικά και οι πολιτικές εφημερίδες. Οι Νοσηλευτές που έχουν μεταπτυχιακούς τίτλους και τίτλους εξειδίκευσης διαβάζουν περισσότερο χρόνο και προτιμούν νοσηλευτικά και ιατρικά περιοδικά και αυτό αποτελεί σταθερό εύρημα. **Νοσηλευτική 2: 187-193, 1999.**

Λέξεις κλειδιά: διάβασμα, νοσηλευτής, έντυπα.

Εισαγωγή

Η σύγχρονη Ιατρική θεμελιώνεται πάνω σ' ένα βιολογικό-ψυχοκοινωνικό πρότυπο. Ιστορικά είναι γνωστό ότι αρχικά η Ιατρική (έως το 50.000 π.Χ.) στηρίχθηκε στο ένστικτο, κατόπιν (50.000 π.Χ. - 700 π.Χ.) στις μαγικές δυνάμεις και τις θεότητες. Έπειτα (700 π.Χ. - 1750 μ.Χ.) κατά την Προϊπποκρατική, μεταϊπποκρατική,

Ελληνιστική, Ρωμαϊκή, Μεσαιωνική χρονική περίοδο στην απλή εμπειρία αρχικά και αργότερα στην επιστημονίζουσα^{1, 2}.

Από το 1750 μ.Χ. μέχρι σήμερα έγινε η επιστημονική θεμελίωση αρχικά στο βιολογικό πρότυπο και προχώρησε και στο ψυχικό στοιχείο (υποβιολογικό-ψυχικό πρότυπο). Εδώ και 40 έτη με την ενεργό κοινωνικοποίηση των πάντων, διαμορφώθηκε το σύγχρονο βιολογικό-

ψυχοκοινωνικό πρότυπο. Το πρότυπο αυτό θεμελιώνεται πάνω σε μία γενικότερη περί της φύσεως θεωρία, την θεωρία των συστημάτων η οποία υποστηρίχθηκε από τους Weiss και Von Bertalanffy^{1, 2, 3, 4, 5}. Με αυτό το πρότυπο, το πρόβλημα της νόσου και γενικότερα της υγείας τέθηκε σε ευρύτερο πλαίσιο γιατί ο οργανισμός είναι ένα σύνολο αλληλοεπηρεαζομένων μονάδων^{6, 7}.

Έτσι η υγεία του ανθρώπου είναι μία ρευστή κατάσταση που διατελεί σε συνεχή δυναμική ισορροπία την οποία επηρεάζουν πολλοί παράγοντες, ως εκ τούτου ο Νοσηλευτής για να ανταποκριθεί στο σύγχρονο αυτό πρότυπο πρέπει να εκπαιδεύεται συνεχώς^{6, 7}.

Βασική νοσηλευτική εκπαίδευση

Ως εκπαίδευση κατά τον Durkheim ορίζεται η δράση που ασκείται από τις γηραιότερες γενεές σε εκείνες που δεν είναι ακόμη ώριμες για την κοινωνική ζωή⁸. Ενώ Βασική Νοσηλευτική Εκπαίδευση (B.N.E.) νοείται συνήθως η αμιγής τριτοβάθμια εκπαίδευση (T.E.I.- A.E.I.) μέχρι τη λήψη του πτυχίου, κατ' άλλους όμως η περίοδος αυτή συνεχίζεται και στον επαγγελματικό τομέα ή σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Σκοπός της B.N.E. είναι να αποδώσει Νοσηλευτές οι οποίοι την ώρα που θα λάβουν άδεια ασκήσεως της επιστήμης τους θα διαθέτουν πυρήνα γνώσεων, δεξιοτήτων, νοοτροπίας και κατανόησης αρχών σε βαθμό που να επιτρέψει την δόκιμη ειδίκευση σε όλους τους τομείς της Νοσηλευτικής⁹.

Χωρίς B.N.E. δεν νοείται σύγχρονη υγειονομική περίθαλψη ποιότητας από τον Νοσηλευτή.

Μεταπτυχιακή - συνεχιζόμενη εκπαίδευση

Η ανάγκη Νοσηλευτικών ειδικοτήτων αναγνωρίσθηκε στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '80. Ο αριθμός τους έκτοτε όλο και αυξάνει ώστε σε λίγο θα έχουμε και υποειδικότητες. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα διαρκώς τροποποιούνται για να αποδοθεί καλύτερο εκπαιδευτικό έργο στους διάφορους τομείς. Η

ειδίκευση συνεπάγεται εμβάθυνση του στοχασμού αλλά και στένεμά του¹⁰. Ευνόητο είναι ότι, όπως σε όλες τις επιστήμες, έτσι και στην Νοσηλευτική για την εξασφάλιση της πρέπουσας επιστημονικο-επαγγελματικής ικανότητας των φορέων της, πρέπει η εκπαίδευσή τους να είναι δια βίου αδιάλειπτη και εποπτευόμενη. Η συνεχιζόμενη Νοσηλευτική εκπαίδευση σήμερα είναι ασυστηματοποίητη και εθελοντική εξαιτίας των συνθηκών διαβίωσης και οργάνωσης της κοινωνίας^{10, 11}.

Ο Γκαίτε έλεγε «Δεν κρίνεται ο άνθρωπος από το είδος του επαγγέλματος του αλλά από τον τρόπο που το εξασκεί».

Είναι γνωστό ότι τα κίνητρα για μάθηση διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Αρχικά τα κίνητρα αυτά είναι ενδογενή, δηλαδή αφορούν την τάση του ανθρώπου να γνωρίσει το επαγγελματικό του περιβάλλον και να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του. Με τον καιρό όμως διαφοροποιούνται καθώς οι ανάγκες και συνεπώς και οι στόχοι αλλάζουν. Έτσι σιγά-σιγά το άτομο επιδιώκει να μαθαίνει πράγματα που συνδέονται άμεσα με τους στόχους του αποκτά δηλαδή εξωγενή κίνητρα για μάθηση⁷.

Στη Νοσηλευτική επιστήμη όπως σ' όλες τις επιστήμες τα κίνητρα για μάθηση γίνονται ολοένα και περισσότερο εξωγενή. Αυτό ισχύει για τους Νοσηλευτές που κάνουν ειδικότητα ή εξειδίκευση ή υπηρετούν σε εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς στόχος τους είναι η επαγγελματική τους άνοδος¹¹.

Η γνώση και η εμπειρία που συσσωρεύεται καθημερινά στην Ιατρική και Νοσηλευτική απαιτούν από τον σημερινό Νοσηλευτή συνεχή ενημέρωση για την σωστή άσκηση του επαγγέλματός του^{12, 13}.

Οι ώρες που απαιτούνται για διάβασμα είναι πάρα πολλές και διάχυτη είναι η εντύπωση ότι οι Νοσηλευτές δεν διαβάζουν. Η **διερεύνηση του θέματος** έχει ενδιαφέρον γιατί αγγίζει μία ιδιαίτερη πτυχή όχι μόνο της επιστημονικής αλλά και τη εν γένει προσωπικότητας του Νοσηλευτή καλώντας τον να δώσει σαφή στοιχεία. Η αδιακρισία αυτή έστω και ανώνυμη είναι ενοχλητική.

Σκοπός της έρευνας είναι να εκτιμηθούν:
α) Το είδος της επαγγελματικής ή μη μόρφωσης του σημερινού Νοσηλευτή και β) Ο χρόνος που αφιερώνει στην ανάγνωση ή μελέτη μιας ποικιλίας εντύπων γενικού και Νοσηλευτικού ενδιαφέροντος καθώς και το χώρο που διαβάζει.

Υλικό και Μέθοδος

Η έρευνα βασίστηκε σε έντυπο ερωτηματολόγιο αυστηρά προσωπικό και ανώνυμο που καταρτίστηκε και συμπληρώθηκε από 750 Νοσηλευτές (405 Αττική και 345 Επαρχία) Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ολοκληρωμένα ερωτηματολόγια ελήφθησαν από 725 Νοσηλευτές (402 Αττική και 323 Επαρχία). Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε Δημογραφικά στοιχεία, Νοσηλευτικές σπουδές, (βασικές, μεταπτυχιακές, άλλες) καθώς και την σημερινή επαγγελματική τους απασχόληση. Τέλος περιελάμβανε ερωτήσεις για το είδος της επαγγελματικής ή μη μόρφωσής τους, το χρόνο που διαθέτουν για διάβασμα, το είδος του διαβάσματος καθώς και το χώρο και χρόνο που διαβάζουν. Οι ερωτήσεις ήταν κλειστές και ανοικτές. Για την επεξεργασία χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο S.P.S.S. και για την ανάλυση το χ^2 - test.

Αποτελέσματα

Το 95,17% των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες (Νοσηλεύτριες) και το 4,83% άνδρες (Νοσηλευτές).

- Ανάλογα με την ηλικία η κατανομή του δείγματος ήταν: έως 25 ετών ποσοστό 3,27%, 26-30 ετών ποσοστό 30,34%, 31-35 ετών το 18,62%, 36-40 ετών το 20,83%, 41-45 ετών το 16,69%, 46-50 ετών το 7,72%, 51-55 ετών το 1,79% και άνω των 55 ετών το 0,28%.
- Ανάλογα με τον τόπο καταγωγής σε ποσοστό 54,89% οι Νοσηλευτές προέρχονται από αγροτικές περιοχές και το υπόλοιπο από μικρές και μεγάλες πόλεις.
- Ανάλογα με την οικογενειακή τους κατάσταση ποσοστό 30,07% είναι άγαμοι-ες, το 10,21% έγγαμοι-ες χωρίς παιδιά, το 16,83% με ένα παιδί και το 42,9% πάνω από δύο παιδιά.

- Ποσοστό 71,45% δεν έχουν καμία ειδικότητα. Συχνότερη ειδικότητα είναι η παθολογική και ακολουθεί με μικρή διαφορά η χειρουργική. Εξειδίκευση έχει το 20,83% ενώ μεταπτυχιακούς τίτλους το 2,34%.
- Ανάλογα με την θέση που υπηρετούν, ποσοστό 2,48% είναι Διευθύντριες Ν.Υ., το 4,14% Τομεάρχες, το 17,93% Προϊστάμενοι, το 26,07% Υπεύθυνοι τμήματος, το 34,21% Νοσηλευτές-τριες, το 5,93% καθηγήτριες Τ.Ε.Ι., το 1,38% καθηγήτριες Σ.Α.Ν., το 2,21% καθηγήτριες Μ.Τ.Ν.Ε.Σ., 2,76% υπηρετούν σε Στρατιωτικές μονάδες, 0,55% σε Κέντρα Υγείας και 2,34% σε Ιδιωτικές κλινικές.
- Ποσοστό 15,86% δεν παρακολούθησε τα τελευταία τρία χρόνια κανένα Συνέδριο - Σεμινάριο και απ' αυτούς ποσοστό 26,09% επικαλέσθηκε ότι δεν διέθετε ελεύθερο χρόνο, οικογενειακούς λόγους το 41,3% και ποσοστό 11,59% δεν έλαβε γνώση.
- Ανάλογα με τον χρόνο που διαθέτουν για διάβασμα ποσοστό 8,55% δεν διαβάζει καθόλου, το 60,83% διαθέτει για διάβασμα μέχρι 1 ώρα, ενώ 2 ώρες και άνω διαθέτει το 30,62% (Πίνακας 1).
- Ποσοστό 55,32% προτιμά να διαβάζει καθημερινά, το 22,45% τις αργίες και στις διακοπές το 18,05%.
- Ποσοστό 74,1% διαβάζει στο σπίτι, το 14,1% στο σπίτι και στο χώρο εργασίας και το 3,3% διαβάζει μόνο στο χώρο εργασίας.
- Συνδρομητές σε Ελληνικά περιοδικά είναι το 59,6% (με προτίμηση τα Νοσηλευτικά) και σε ξενόγλωσσα το 7,79% ενώ γνώσεις Η/Υ έχει το 12,97%. Το μεγαλύτερο ποσοστό συνδρομητών σε περιοδικά ανάλογα με την θέση που υπηρετούν έχουν οι καθηγητές Τ.Ε.Ι. με 85,6% και ακολουθούν με ποσοστό 77,7%, όσοι υπηρετούν στη Σ.Α.Ν. και στις Αιμοδοσίες έπονται κατά σειρά όσοι υπηρετούν στις Μ.Ε.Θ. (71,79%), τα Μικτά τμήματα (68%) και ακολουθούν τα Ψυχιατρικά, Νοσηλευτική Διοίκηση και Χειρουργεία.
- Ανάλογα με το τι προτιμούν να διαβάζουν, ποσοστό 19,38% διαβάζει λογοτεχνικά βιβλία, το 16,75% Νοσηλευτικά περιοδικά, το

14,81% Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια, το 11,36% πολιτικές εφημερίδες, το 10,41% εφημερίδες πάσης φύσεως, το 9,51% πάσης φύσεως περιοδικά, το 7,20% Ιατρικά περιοδικά ενώ ποσοστό 5,19% διαβάζει ιστορικά βιβλία. Οι Νοσηλευτές διαβάζουν ελάχιστα οικονομικές εφημερίδες, τεχνολογικά περιοδικά και αθλητικές εφημερίδες (Πίνακας 2).

Αναλυτικότερα οι Νοσηλευτές που υπηρετούν σε:

- Παθολογικά και Χειρουργικά τμήματα καθώς και αυτοί που υπηρετούν στα Χειρουργεία προτιμούν να διαβάζουν κατά σειρά λογοτεχνικά βιβλία, Νοσηλευτικά περιοδικά, Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια, πάσης φύσεως περιοδικά, πολιτικές εφημερίδες.
- Στη Νοσηλευτική Διοίκηση πρώτα στις προτιμήσεις τους έρχονται τα Νοσηλευτικά περιοδικά και ακολουθούν τα λογοτεχνικά ενώ δεν διαβάζουν καθόλου οικονομικές και αθλητικές εφημερίδες και περιοδικά.
- Στα Γεροντολογικά τμήματα προτιμούν κατά σειρά Νοσηλευτικά και Ιατρικά περιοδικά, λογοτεχνικά βιβλία ενώ και αυτοί δεν διαβάζουν καθόλου τεχνολογικά περιοδικά και αθλητικές, οικονομικές εφημερίδες και περιοδικά.
- Στις Μ.Ε.Θ. και στα Καρδιολογικά προτιμούν κατά σειρά τα λογοτεχνικά βιβλία, Νοσηλευτικά περιοδικά, εγχειρίδια Ιατρικά και Νοσηλευτικά, και τα πάσης φύσεως περιοδικά, ενώ δεν διαβάζουν καθόλου τεχνολογικά περιοδικά και οικονομικές εφημερίδες.
- Στα Αναισθησιολογικά προτιμούν κατά σειρά τα λογοτεχνικά βιβλία, τα Νοσηλευτικά περιοδικά, τις πολιτικές εφημερίδες ενώ και αυτοί δεν διαβάζουν τεχνολογικά περιοδικά, οικονομικές εφημερίδες και περιοδικά.
- Στα Εξωτερικά Ιατρεία διαβάζουν με την ίδια συχνότητα λογοτεχνικά βιβλία, Νοσηλευτικά και Ιατρικά περιοδικά, ιστορικά βιβλία και πολιτικές εφημερίδες και δεν διαβάζουν καθόλου τεχνολογικά περιοδικά.
- Στα Βραχείας Νοσηλείας διαβάζουν μόνο λογοτεχνικά βιβλία και Νοσηλευτικά περιοδικά ενώ σε τμήματα Ενδονοσοκομειακών Λοιμώξεων προτιμούν τα Νοσηλευτικά περιοδικά και τα Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια με την ίδια συχνότητα και ακολουθούν τα λογοτεχνικά βιβλία.
- Στα Ψυχιατρικά τμήματα προτιμούν τα λογοτεχνικά βιβλία και ακολουθούν με μεγάλη διαφορά τα Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι Νοσηλευτές των Νευρολογικών και Νευροχειρουργικών τμημάτων.
- Στα Γυναικολογικά τμήματα προτιμούν τα Νοσηλευτικά περιοδικά αλλά δεν διαβάζουν καθόλου τεχνολογικά περιοδικά, εφημερίδες και ιστορικά βιβλία.
- Στα Ουρολογικά τμήματα διαβάζουν περισσότερο Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια και δεν διαβάζουν καθόλου οικονομικές εφημερίδες, τεχνολογικά περιοδικά και ιστορικά βιβλία.
- Στα Ορθοπδικά τμήματα προτιμούν με το ίδιο ποσοστό λογοτεχνικά βιβλία και Νοσηλευτικά περιοδικά, ενώ στα Πνευμονολογικά τα λογοτεχνικά βιβλία και τις πολιτικές εφημερίδες.
- Στα Ογκολογικά τμήματα διαβάζουν Νοσηλευτικά περιοδικά ενώ στα Καρδιοχειρουργικά λογοτεχνικά βιβλία.
- Στα Νεφρολογικά τμήματα προτιμούν τα λογοτεχνικά βιβλία και τα Νοσηλευτικά περιοδικά ενώ στα τμήματα Ω.Ρ.Λ. προτιμούν τις πάσης φύσεως εφημερίδες και περιοδικά.
- Στις Μονάδες Μεταμοσχεύσεων διαβάζουν Νοσηλευτικά περιοδικά και λογοτεχνικά βιβλία ενώ στις Μονάδες Τεχνητού Νεφρού και Αιμοδοσίας διαβάζουν με την ίδια συχνότητα λογοτεχνικά βιβλία και πολιτικές εφημερίδες.
- Στα Οφθαλμολογικά τμήματα διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία ενώ στα τμήματα Νεογνών προτιμούν τις πάσης φύσεως εφημερίδες και ακολουθούν τα λογοτεχνικά περιοδικά.
- Στα Αιματολογικά τμήματα διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία, ενώ στα Θωρακοχειρουργικά Νοσηλευτικά περιοδικά και λογοτεχνικά βιβλία.

- Στα τμήματα Πλαστικής Χειρουργικής προτιμούν τα Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια, ενώ στα τμήματα Γαστροσκόπησης τις πάσης φύσεως εφημερίδες.
- Στη Νοσηλευτική Εκπαίδευση (Ειδικότητες) διαβάζουν κατά σειρά Νοσηλευτικά περιοδικά, Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια.
- Οι καθηγήτριες Τ.Ε.Ι. και Σ.Α.Ν. διαβάζουν κατά σειρά προτίμησης Νοσηλευτικά και Ιατρικά εγχειρίδια, Νοσηλευτικά περιοδικά, Ιατρικά περιοδικά και ακολουθούν οι πολιτικές εφημερίδες.
- Οι Νοσηλευτές που υπηρετούν στη Μέση Εκπαίδευση διαβάζουν κατά σειρά προτίμησης, Νοσηλευτικά περιοδικά και ακολουθούν τα Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια.
- Οι Νοσηλευτές των Στρατιωτικών Μονάδων προτιμούν με την ίδια συχνότητα Νοσηλευτικά περιοδικά, Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια και λογοτεχνικά βιβλία.

Το επάγγελμα του πατέρα φαίνεται ότι επηρεάζει τη διάθεση του ελεύθερου χρόνου. Έτσι Νοσηλευτές παιδιά αγροτών και εκπαιδευτικών διαθέτουν τον ελεύθερο χρόνο στην οικογένεια ενώ όλων των άλλων στο διάβασμα. Η οικογένεια, το διάβασμα και η τηλεόραση μοιράζονται τον περισσότερο ελεύθερο χρόνο των Νοσηλευτών, ενώ τον μικρότερο χρόνο διαθέτουν στον αθλητισμό.

Το επάγγελμα του πατέρα δεν φαίνεται να επηρεάζει το είδος του διαβάσματος, ενώ αντίθε-

τα το επάγγελμα του συζύγου φαίνεται να επηρεάζει το χρόνο που διαθέτει ο Νοσηλευτής για διάβασμα. Έτσι οι Νοσηλευτές-τριες σύζυγοι Στρατιωτικών, Δημοσίων Υπαλλήλων, Ιδιωτικών Υπαλλήλων και Εκπαιδευτικών διαθέτουν τουλάχιστον 1 ώρα ημερησίως για διάβασμα σε ποσοστά 7,45%, 8,13%, 4,97%, 3,58% αντίστοιχα.

Επίσης το επάγγελμα του συζύγου επηρεάζει τον Νοσηλευτή στην αγορά των περιοδικών. Έτσι Νοσηλευτές-τριες σύζυγοι Ιατρών προτιμούν τα Ιατρικά περιοδικά ως συνδρομητές, ενώ όλοι οι άλλοι τα Νοσηλευτικά.

Οι έγγαμοι-ες Νοσηλευτές-τριες με δύο παιδιά διαθέτουν τον περισσότερο χρόνο για διάβασμα και ακολουθούν οι άγαμες και οι έγγαμες με ένα παιδί.

Οι μεταπτυχιακές σπουδές επηρεάζουν θετικά το διάβασμα. Έτσι όσοι κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο διαβάζουν τουλάχιστον 1 ώρα ημερησίως σε ποσοστό 97,5%.

Η ηλικία είναι μία παράμετρος που επηρεάζει το διάβασμα. Νοσηλευτές-τριες ηλικίας 31-45 ετών μοιράζουν τον ελεύθερο χρόνο ανάμεσα στο διάβασμα Νοσηλευτικών περιοδικών, την οικογένεια και τα λογοτεχνικά βιβλία.

Ανάλογα με το φύλο οι άνδρες Νοσηλευτές προτιμούν να διαβάζουν πολιτικές εφημερίδες και διαβάζουν γενικά σε ποσοστό 71,42% ενώ οι γυναίκες προτιμούν τα λογοτεχνικά βιβλία και διαβάζουν σε μικρότερο ποσοστό (69,97%) έναντι των ανδρών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΓΙΑ ΔΙΑΒΑΣΜΑ

ΟΙΚΟΓΕΝ. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΠΟΣΟ ΧΡΟΝΟ ΔΙΑΘΕΤΕΤΕ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΓΙΑ ΔΙΑΒΑΣΜΑ;						ΣΥΝΟΛΟ
	0	30 min	1 h	2 h	3 h	↑	
ΑΓΑΜΟΣ	2,48%	5,24%	10,21%	6,76%	3,03%	2,34%	30,07%
ΕΓΓΑΜΟΣ	0,55%	3,17%	4,00%	1,93%	0,41%	0,14%	10,21%
ΕΓΓΑΜ. 1 ΠΑΙΔΙ	1,24%	3,72%	6,34%	4,00%	0,83%	0,69%	16,83%
ΕΓΓΑΜ. 2 ΠΑΙΔΙΑ	3,72%	9,24%	13,79%	7,03%	1,52%	0,83%	36,14%
ΕΓΓΑΜ. 3 ΠΑΙΔΙΑ	0,41%	1,38%	2,62%	0,69%	0,41%	0,00%	5,52%
ΕΓΓΑΜ. > 3 ΠΑΙΔΙΑ	0,14%	0,55%	0,55%	0,00%	0,00%	0,00%	1,24%
ΣΥΝΟΛΟ	8,55%	23,31%	37,52%	20,41%	6,21%	4,00%	100,00%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΙ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ

ΤΙ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ;	ΦΥΛΟ		ΣΥΝΟΛΟ
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
Τίποτα	0,00%	1,56%	1,56%
Περιοδικά Νοσηλευτικά	0,62%	16,13%	16,75%
Περιοδικά Ιατρικά	0,37%	6,83%	7,20%
Περιοδικά Τεχνολογικά	0,21%	1,23%	1,44%
Πάσης φύσεως περιοδικά	0,58%	8,93%	9,51%
Εφημερίδες Πολιτικές	0,82%	10,53%	11,36%
Εφημερίδες Αθλητικές	0,49%	0,58%	1,07%
Εφημερίδες Οικονομικές	0,12%	1,19%	1,32%
Εφημερίδες πάσης φύσεως	0,37%	10,04%	10,41%
Ιατρικά & Νοσηλ. Εγχειρίδια	0,78%	14,03%	14,81%
Λογοτεχνικά βιβλία	0,58%	18,81%	19,38%
Ιστορικά βιβλία	0,12%	5,06%	5,19%
ΣΥΝΟΛΟ	5,06%	94,94%	100,00%

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Οι Νοσηλευτές-τριες προέρχονται στο μεγαλύτερο ποσοστό από αγροτικές οικογένειες και τα αποτελέσματά μας επιβεβαιώνουν άλλες μελέτες^{11, 14, 15}.

Οι έγγαμοι-ες με δύο παιδιά και οι άγαμοι-ες διαθέτουν τον περισσότερο ελεύθερο χρόνο για διάβασμα και αυτό επιβεβαιώνεται και από προηγούμενη μελέτη¹¹. Διαβάζει καθημερινά το 91,45% μισή ώρα και άνω.

Στις ηλικίες 31-45 ετών διαθέτουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο για διάβασμα. Διαβάζουν κατά σειρά λογοτεχνικά βιβλία, Νοσηλευτικά περιοδικά, Ιατρικά και Νοσηλευτικά εγχειρίδια και ακολουθούν οι πολιτικές εφημερίδες, αποτελέσματα που συμφωνούν με προηγούμενες μελέτες^{11, 14, 15}. Οι άνδρες προτιμούν να διαβάζουν πολιτικές εφημερίδες ενώ οι γυναίκες λογοτεχνικά βιβλία¹⁴.

Οι κάτοχοι Μεταπτυχιακών τίτλων και τίτλων Ειδικότητας, Εξειδίκευσης διαβάζουν πολύ περισσότερο από τους άλλους. Οι Νοσηλευτές-τριες που υπηρετούν στην Εκπαίδευση (Τριτοβάθμια, Μέση) διαβάζουν περισσότερο από όλους τους άλλους και φαίνεται ότι έχουν καλύτερη κατανομή στα αντικείμενα του σύγχρονου Νοσηλευτή.

Το επάγγελμα του συζύγου επηρεάζει τόσο το είδος του διαβάσματος του Νοσηλευτή όσο και το χρόνο που διαθέτει για διάβασμα. Το αποτέλεσμα συμφωνεί με άλλες μελέτες^{11, 14, 15}.

Οι Νοσηλευτές-τριες διαβάζουν ελάχιστα τεχνολογικά περιοδικά, οικονομικά και αθλητικό τύπο.

Συμπέρασμα: Οι Νοσηλευτές-τριες παρουσιάζουν μια δυναμική στο διάβασμα που αν οργανωθεί σωστά (η συνεχιζόμενη εκπαίδευση τόσο από την πολιτεία όσο και από τον επαγγελματικό φορέα) και χρησιμοποιηθεί συστηματικά θα βελτιώσει τις παρεχόμενες υπηρεσίες φροντίδας υγείας.

BABATSIKOU FOTOULA, KOUTIS CHARILAOS, MARVAKI CHRISTINA, NESTOR ATHANASIA, FRAGOU ASIMINA, MITSIOU MARIA. Reading Habits of Nurses. In this study, it has been tried to estimate the time that Greek Nursing staff (N= 725) dedicate to reading as well as the type and quality of the publications. It has been found that 8,6% of Greek Nurses do not spend time in reading at all, 60,8% read about one hour per day, 30,65% read more than one hour per day. 19,38% of Greek Nurses prefer literature and then

follow nursing, medical magazines and newspapers. Nurses, who have Master degrees and higher education or various titles read more and prefer reading Nursing and Medical publications. **No-sileftiki 2: 187-193, 1999.**

Keywords: reading, nurse, publications.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Engel LG. Science 1977, 196:129.
2. Engel LG. The clinical application of the biopsychosocial model. AM. J. Psychiatry 1980, 137:536.
3. Engel LG. The biopsychosocial model and medical education N. Engl. J. Med. 1982, 306:802.
4. Weiss P. The living system: Determinism stratified. In: Beyond Reductionism. Koestler (ed) 1969, New York.
5. Von Bertalanfly L. Change or law, In: Beyond Reductionism. Koestler (ed) 1949, New York.
6. Μερίκας Γ. Διάλεξη. Η συμβολή του ελληνικού πνεύματος στην εξέλιξη της Ιατρικής. Αεροναυτική Λέσχη Λονδίνου, 1983.
7. Coleman J. Psychology and Effective Behavior. Scott Foresman and Co, 1969.
8. Durkheim. Education et sociologie, Paris 1922.
9. Walton K. Br. Med J 1985, 290:1719.
10. JAMA. 1982, 248:3225.
11. Στριγά Μ, Μπαμπάτσικου Φ, Μαρβάκη Χ, Νέστωρ Α, Μήτσιου Μ, Φράγκου Α, Κουτής Χ. Τι διαβάζουν οι Νοσηλεύτες που υπηρετούν σε υγειονομικές μονάδες της Αττικής. Πρακτικά 23ου Πανελληνίου Νοσηλευτικού Συνεδρίου 1996, σελ. 134-148.
12. Lanara V. Nursing Education in United. Europe: The Greek Case. European Nurse 1996, 1: 37-47.
13. Lanara V. Continuing education in Greece. The Journal of Continuing Education in Nursing, 1993.
14. Γαρδίκη Ο, Μουρίκη Α, Μυριζάκης Ι, Παράδελος Ο, Τεπέρογλου Α. ΝΕΟΙ: Διάθεση χρόνου διαπροσωπικές σχέσεις, Μέρος Β, ΕΚΚΕ (1987).
15. Μήτσιου Μ, Μπαμπάτσικου Φ, Φράγκου Α, Μαρβάκη Χ, Στριγά Μ, Νέστωρ Α, Κουτής Χ. Τι διαβάζουν οι Νοσηλεύτες-τριες που υπηρετούν σε υγειονομικές μονάδες της Αθήνας και της Επαρχίας: Συγκριτική μελέτη. Πρακτικά 16ου Ιατρικού Συνεδρίου Ενόπλων Δυνάμεων 1996, σελ. 33-34.